ובשאר דברים המשכרים ודלא כר' יהודה. הא לתניא נסוק ופ"ק דזבחים (דף י:) זב ומונן ומיכור ובעלי מום נקבלה ובהוראה ובזריקה פסול יש לומר מתני' אומן נקט מיכור הוה ליה למימר שתויי יין [1] ופרועי ראש ומוסר המכס ר' חייס כהן נ"ע למיירי בשאר דברים המשכרים וכר' יהודה דמחיל עבודה כדמוקמינן מיכור דהכא בשאר דברים המשכרים:

הניחא למ"ד צריך לפרט כו'. פלוגתא היא דר"נ ורב פפא בפ' השולח (גיטין דף לה:) ונראה להלכתא כר"פ דלריך לפרט דצמרלה הוא ולפילו לפי הספרים דגרסי התם דא"ר אבא במקום רב פפא אין הלכה כרב נחמן דלעין דינא לימשיל [2] להדין דלמאה הבאה לגבות כתובתה אלא לעניין מיקורא לימשיל כדמשמע התם דקאמר ומי אמרת לריך לפרט [3] זימנין דגמלן ליה לדיבורים ורב הונא נמי אהוא גדול בחכמה ובמנין קסבר נמי התם לריך לפרט:

הניחא למ"ד נדר שהודר ברבים אין לו הפרה. פי' בקונט' פלוגתא דמס' גיטין בהשולח גבי לשמעו (דף מו.) גבי המוליא את אשתו ר' יהודה כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר לחיכא פריעותא שנדרה נדר שאין לו היתר ואלא ידעו בו רבים יחזיר ללא חייש לקלקולא ור"ת מעלל דפליגי רבנן עליה דרבי יהודה בהכי דקסברי יש לו הפרה למאי דקסברי בקלקולא לחוד פליגי ובהיא שמעתין להתם נמי פשיטא ליה להש"ס דקסברי רבנן יש לו הפרה דקאמרי [4] רבנן אטו התם מי חיילא שבועה עלייהו כלל וכי תימא מדלא מפלגי רבנן בין ידעו בו רבים ללא ידעו ר) בין בכל ענין לא יחזיר לחייסינן לקלקולא אלמא יש לו הפרה הא לא מפלגי נמי [5] בדעת רבים ור"ג לחיכא לפלוגי דמה נפסד אין לו הפרה לכ"ע ויש לפרש [6] דעל דעת רבים לא חייל עליה שבועה כלל ולהכי לא פסיק ליה למימני בעל דעת רבים שימחול לחמן דחייש לקלקולא דפעמים שיש לו היתר וחיכא קלקולא אבל נדרים אין לו הפרה לא שנא לדבר מצוה ולא שנא לדבר הרשות בשום ענין אין לו הפרה מדא דמעשה דגבעוניים לדבר מצוה היה:

דמדרינן ליה עלי דעת רבים. ור"ת נדרים השולח (שם דף לה:) גבי אלמנה שהתקין [7] רבן שמעון בן גמליאל שהא נודרת ליתומים כל מה שירלו כו' וקאמר רב הונא לא שנו אלא שלא ניסת אבל ניסת אין מדיירין אותה דמיפר לה בעלה אפילו נדלה נדרים וממאי מהכי נדיר אותה על דעת רבים שאין לו לרבנן [8] נמי הוה לפרושי מדרבי יהודה ועוד כי נעל [9] מיפכח מדרבי יהודה ועוד כי נעל דעת רבים אינה יכולה למימר אים לו הפרה דקאמרי רבנן אטו התם מי חיילא שבועה עלייהו כלל וכי תימא מדלא מפלגי רבנן בין ידעו בו רבים ללא ידעו ר) בין בכל ענין לא יחזיר לחייסינן לקלקולא אלמא יש לו הפרה הא לא מפלגי נמי [10] בדעת רבים ור"ג לחיכא לפלוגי דמה נפסד אין לו הפרה לכ"ע ויש לפרש [11] דעל דעת רבים לא חייל עליה שבועה כלל ולהכי לא פסיק ליה למימני בעל דעת רבים שימחול לחמן דחייש לקלקולא דפעמים שיש לו היתר וחיכא קלקולא אבל נדרים אין לו הפרה לא שנא לדבר מצוה ולא שנא לדבר הרשות בשום ענין אין לו הפרה מדא דמעשה דגבעוניים לדבר מצוה היה:

דמדרינן ליה עלי דעת רבים. ור"ת נדרים השולח (שם דף לה:) גבי אלמנה שהתקין [12] רבן שמעון בן גמליאל שהא נודרת ליתומים כל מה שירלו כו' וקאמר רב הונא לא שנו אלא שלא ניסת אבל ניסת אין מדיירין אותה דמיפר לה בעלה אפילו נדלה נדרים וממאי מהכי נדיר אותה על דעת רבים שאין לו

יתר בידיו וברגליו [13]: אמר ר' יצחק ושניהם מקרא אחד דרשו [1] ותהי עוד מלחמה [2] וכתי' ויהי איש מדון [3] אצבע ידיו [4] ואצבע רגליו שש ושש [5] מר סבר בגנותיה משתעי ומר סבר בשבחיה משתעי אמר רבה מה לי דכתיב שש ושש עשרים וארבע מספר צריכי דאי כתב רחמנא שש ושש הוה אמינא שית דידיה ושית דכרעיה כתב עשרים וארבע ואי כתב עשרים וארבע הוה אמינא [6] הוא חמש [7] מהאי גיסא ושבע מהאי גיסא כתב שש ושש מספר בנספרת ע"ג היד תניא א"ר יהודה מעשה באדם אחד שבא לפני רבי טרפון יתר בידיו וברגליו שש ושש עשרים וארבע אמר לו בתוך ירבה בישראל אמר לו ר' יוסי [8] משם ראיה כך אמר לו בתוך יתמעטו ממזירי ונתיני מישראל: השולט בשתי ידיו: ת"ר [9] איטר בין ביד בין ברגל פסול השולט בשתי ידיו רבי פוסל וחכמים מכשירין מר סבר בחישותא אתחלא [10] בימין ומר סבר בריוחא אתחלא בשמאל: **מתני'** [2] הכושי הגיחור והלבקן [11] [3] והקפח והנמס [4] והחרש והשוטה והשיכור ובעלי נגעים טהורים פסולין באדם וכשרים בבהמה רשב"ג אומר שוטה [12] מן הבהמה אינה מן המובחר (ב) רבי אלעזר אומר אף בעלי [13] הדלדולין פסולין באדם וכשרין בבהמה: **גמ'** כושי אוכמא גיחור חיוורא לבקן סומקא [14] איני והא ההוא דאמר להו מאן בעי [1] לוקיאני ואישתכח חיוורא אלא כושי אוכמא גיחור סומקא כדאמרי אינשי סומקא גיחיא לבקן חיוורא כההוא דאמר להו מאן בעי [2] לוקיאני ואישתכח חיוורי: [3] קפח [15] : תני רב זביד גבוה איני [16] והתני ר' אבהו מנין שהקב"ה משתבח בבעלי קומה שנאמר [2] ואנכי השמדתי את האמורי מפניהם אשר כגובה ארזים גבהו אמר רב פפא [4] באריכא שמיטה סניא אמר ר"ל גבוה לא ישא גבוהית שמא יצא מהן תורן נגם לא ישא נגסת שמא יצא מהם [5] אצבעי לבן לא ישא לבנה שמא יצא מהם בוהק שחור לא ישא שחורה שמא יצא מהן [6] : **טפוח**: החרש השוטה והשכור: שכור [7] מחיל עבודה בהדי מומי [8] דמחילי עבודה בעי למיחשב בשאר דברים המשכרים [9] ודלא כר' יהודה [10] דתניא אבל דבילה קעילית ושתה חלב [11] או דבש נבנם למקדש חייב: **מתני'** אלו כשרין באדם ופסולין בבהמה אותו ואת בנו [12] [3] טריפה [13] ויוצא דופן [14] (ושנעבדה בהן עבירה ושהמית את האדם) (ד) [15] והנושא נשים בעבירה פסול עד [16] שידירנה הנאה [17] והמטמא למתים פסול עד שיקבל עליו שלא יהא מטמא למתים: **גמ'** [4] ואלו כשרין באדם [18] מאי באותו ואת בנו אילימא אהרן [19] ובניו דכותיה תייש ובנו מי נהיג [5] והתניא [6] אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים אלא תיישה ובנה דכוותה הכא כהנת ובנה כהנת בת עבודה היא לעולם [7] אהרן ובניו דכוותה הכא תייש ובנו אמרי במערבא משמיה דר' יוסי בר אבין עדא אמרה חנניה היא דתניא [8] אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים חנניה אומר נוהג בזכרים ובנקבות: והנושא נשים כו': תנא נודר ועובד יורד ומגרש וליחוש דלמא אזיל לגבי חכם ושרי ליה קסבר צריך לפרט את הנדר **הניחא** למ"ד [9] צריך לפרט את הנדר אלא למ"ד אין צריך לפרט את הנדר מאי איכא למימר דמדרינן ליה ברבים הניחא למ"ד נדר שהודר ברבים אין לו הפרה אלא למ"ד [10] יש לו הפרה מאי איכא למימר דמדרינן ליה

ל א מיי' פ"ח מהלכות גיטין מקדש הלכה יג [יג]:
לא ב מיי' שם הלכה טו:
לב ג מיי' פ"ל שם הלכה ב:
לג ד מיי' פ"ב מהל' איסורי מזבח ה"ו פ"ג מהל' איסורי המזבח הלכה ד [ופ"ז מהל' גיטין מקדש הל' ז ופ"ו הל' יב]:
לד ה מיי' פ"ג מהל' איסורי המזבח הלכה ד [ופ"ז מהל' גיטין מקדש הל' יב]:
לה ו מיי' פ"ב מהל' איסורי מזבח הלכה טו:
לו ז ח מיי' פ"ו מהל' גיטין מקדש הל' ט:
לז ט מיי' פ"ב מהל' שגיאות הלכה יג טוש"ע י"ד סימן טז סעיף ב:
לח י מיי' פ"ו מהלכות גיטין מקדש הל' ט:
לט כ מיי' פ"ו מהל' שבועות הלכה ה ופ"ד מהלכות נדרים הל' ט טור ש"ע י"ד סימן רכח סעיף יד:
מ ל מיי' פ"ו מהלכות שבועות הלכה ח ופ"ד מהלכות נדרים הלכה ה טוש"ע שם סעיף כג:

שיטה מקובצת

ג) וברגליו כר': **ד)** מלחמה בגת תי' וכתיב נמחק: **ה)** ושש עשרים וארבע מ"ס בגנותיה משתעי קרא ומ"ס בשבחיה משתעי קרא אמר רבה למה לי דכתב שש: **ו)** חמש בהא ושבע בהא: **ז)** אתחלא ליה בימין ומ"ס בריוחא יתירתא אתחלא ליה: **ח)** והקפח ס"א והכיפח: **ט)** שוטה בבהמה: **י)** התלתולין פסולין: **יא)** סומקא גיחיא (לבקן) איני: **יב)** קפח ס"א והכיפח מאי כיפח אילימא נכפה הא תנא ליה חדא זימנא נכפה אפילו אחת לימים אלא דתני רב זביד וכר': **יג)** איני והאמר ר' אבהו: **יד)** מהן טפיח אות ר' נמחק: **טו)** שכור אחולי מיחל עבודה דכתיב יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך וכתיב להבדיל בין הקדש ובין החול: **טז)** מומי בעי למיחשב תיבות דמחלי עבודה נמחק: **יז)** חלב ודבש ונכנס: **יח)** בנו וטריפה ויוצא: **יט)** שידירנה. ס"א שידיר: **כ)** באדם וכר' מאי אותו ואת בנו: **כא)** אהרן ובנו דכותיה נבי בהמה תיש: **כב)** אהרן ובנו אות ר' נמחק: **כג)** מה"ד רבי סבר: **כד)** בוהק לינטל"ש (שמתוך) שלבן: **כה)** תיבות הבאין מחמת נמחק: **כו)** מלקות וח"כ ג) ר' יהודה היא הס"ד (והשאר נמחק) ומה"ד מתני' אותו ואת בנו: **כז)** בס"א שמע מכם דמשום דאסורה לו: **כח)** אין כדאמרינן בכל דוכתא שתויי יין ופרועי: **כט)** להדי אלמנה: **ל)** דימזמן דגייז ליה: **לא)** דקאמרי לרבנן אטו: **לב)** ידעו דבכל ענין: **לג)** נמי בעל דעת רבים ואע"ג: **לד)** דבעל דעת רבים דלא איירי: **לה)** בהודרה ברבים: **לו)** נמי הוה להו לרבנן נמי לפרושי: **לז)** שהתקין ר"ג תי' רשב"ג נמחק:

ג) ולולי ל"ל וכך בכ"י ר' יהודה היא הס"ד ובמה שכתוב בסוגריים לכאורה פ"ל כ"א בעלמו הוא דמיפרם הכי וכ"ה להלן בגיר דף ד' ע"ש ר"ש תומר וכו'.

רבינו גרשום

הוה אמינא שית דידיה. חדא ושית דכרעיה חדא: משם ראיה דלא אמר ליה כמותך ירבו משום שבחא. אלא כך אמר ליה כמותך ירבו אצבעות יתירות בממזירי ונתיני שבישראל כדי שיהו ניכרין ויתמעטו שיפרשו ישראל מהן מלהתחתן בם: מר סבר. ר' דפוסל בחישותא אתחלא ליה בימין שהרי אין כוחה יתר משמאל והרי מום: סומקא גיחיא. אדום ביותר: באריכא שמוטא סניא. ארוך ודק ופרצופו בולט הרבה לחוץ וסנוי הוא לראות הוי מום: בוהק. לבן הוא יותר מדאי דהוי נגע: טפיח כלי חרש שחור. בהדי מומי בעי למיחשביה משום דכולהו דמתני' לאו מומין נינהו אלא משום דאין שוה בזרע של אהרן הוא דאסור. שיכור מחיל עבודה מפורש במסכת זבחים: בשאר המשכרין דלר' יהודה במיתה ג) ולרבנן באזהרה ופלוגתייהו בסיפרא. דלדולין תלתול: אותו ואת בנו. כהנים כשרים לעבודה ביחד וכן כהן טרפה ויוצא דופן כשר לעבודה: הנושא נשים בעבירה. כגון אלמנה לכהן דעבד עבודה אזיל לגבי חכם ושייל על נדריה ושרי ליה חכם ואישתכח דלא מגרש: קסבר. האי דאמר נודר ועובד קסבר דצריך לפרוט מה נדר וכיון דמפרש לחכם שנדר לגרש אשתו הפסולה לו לא קא שרי ליה חכם ההוא נדר: דמדרינן.

ג) וכ"ה ג"כ דעת הרמב"ם ז"ל דשיכור כשאר משכרים שאעפ"כ היה נוקה ומ"מ כשכרותו דף יג משמע לדרבנן וכ"פ שם בפ"ו מהלכות גיזת מקדש ופ"ש.

תורה אור השלם

1. וַתְּהִי עוֹד מִלְחָמָה בְּגַת וַיְהִי אִישׁ מְדוֹן וַאֲצְבְּעֹת יָדָיו וְאֲצְבְּעֹת רַגְלָיו שֵׁשׁ שֵׁשׁ וְשֵׁשׁ עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע מִסְפָּר וְגַם הוּא יֻלַּד לְהָרָפָה: שמואל ב כא כ
2. וְאָנֹכִי הִשְׁמַדְתִּי אֶת הָאֱמֹרִי מִפְּנֵיהֶם אֲשֶׁר כְּגֹבַהּ אֲרָזִים גָּבְהוֹ וְחָסֹן הוּא כָּאֲלוֹנִים וָאַשְׁמִיד פִּרְיוֹ מִמַּעַל וְשָׁרְשָׁיו מִתָּחַת: עמוס ב ט

הגהות הב"ח

(ג) גמ' ס"ש ממש כל"ל ומיבש הוא ממקח: (ב) שם במשנה מן המובחר (רכי אלעזר) מל"מ וכ"ג ס"פ ר"א בן יעקב: (ד) גמ' מלן בעי לובקיאני: (ה) שם במשנה הנושא כל"ל ומום ר' נמחק: (ו) שם אלו כשרין בלאם וכו' מלי אותו כל"ל ומום ב' נמחק: (ז) רש"י ד"ה דמגרש וכו' דכתיב:

גליון הש"ס

מתני' והחרש. עיין לעיל דף לז ע"ש מוס' ד"ה מה:

לעזי רש"י

רו"ש. אודם.
מי"ד [מי"ן]. מי-דבש.

מוסף רש"י

שית דידיה ושית דכרעיה. אלמא מלמעלות שתי ידיו אינן אלא ששה ואלמא מלמטות שתי רגליו אינן אלא ששה, לכך נאמר עשרים וארבע, ולי כתב עשרים וארבע ואמרינן ומה היימי תומר שבעה בחמה שבעה בחמה, ומהו מספר, שכולן היו נספרות בכלל אחד, שנאמר כגב הילל (שמואל ב כב כו). משם ראיה. בחמיה (סוכה כח.). קפח. כגון גדול מתוך עניו נלקח קומתו מקופחת, לשון אחר קפח לרוץ הרבה ופלוטו אמוט ונולט דמטועד סוי (ברכות נח:). קעילית. שם מקום (יומא עו:). חייב. משום יין ושכר אל תשת, וכיכן עקקיען (סנהדרין עא.). והנושא נשים בעבירה. כהן הנועל נשים פסולות לכהונה, פסול. לעבודה, עד שידירנה הנאה. שידור הנאה ממנה לגרשה (גיטין לה:). אותו ואת בנו נוהג בנקבות. הלא וכנה, ואינו נוהג בזכרים. דאין מוסמין לזכר הלא, ואם אתו זכר מותר לשחוט בנו ובנו (חולין עח:). נודר ועובד. נדר הנאה ועובד עבודה ומ"פ שעדיין לא גרשה, יורד ומגרש. יוכל מן העבודה לומר שמיים ומגרשה (גיטין לה:). צריך לפרט את הנדר. הטעלל לחכם על נדרו לריך לפרט לו שלא נדר אלא מפני (שם).

רבינו גרשום (המשך)

גדול וחלוצה לכהן הדיוט פסול עד שידור מהן הנאה שיגרשן: נודר הנאה ועובד עבודתו על גבי המזבח ולכשידר מעבודתו מגרש דלא צריך לגרש קודם שיעבוד: וניחוש. דלא לישרייה לעבוד קודם שיגרש דלמא בתר

והני מילי. לחין לו הפרה לנדר שהודר על דעת רבים: **דאדריה רב אחא.** שלח ילמד עוד תינוקות: **פשע ניווקי.** מלקה חותן וממית: **נקבלה.** גלח נדר: גבי נמים יגרו תוקפו להכי מדלינן ליה:

הדרן עלך מומין אלו

יש בכור לנחלה. ליטול פי שנים (ס): **לנכן.** לתת לכהן פדיונו ה' סלעים: **הבא אחר נפלים שילח רחמו.** שלא נפל חי כגון שהיו תאומים חלד (ו) ונפל ואחד כלו לו חדשיו והוליד ונפל לשנו חי והחזירו ובא אחר ויצא ראשו חי וילא זה החרון בכור לנחלה דלשנו לא הפקידו ואע"ג דלשנו שהוליד (ו) חשוב לידה מעליא מ"ט דגבי נחלה כתיב לשנים חוגו (ס) מי שלא יהיו דוא עליו שם מת יצא נפל שהוליד לשנו לשנו (ס) והוי (ו) כילוד דלגו בר קיימא הוא ואין לבו דוא עליו לגבל לעניו כהן פטור חתי ולד החרון דבפטר רחם תליא מילתא והרי לשנו פטר את הרחם: **וכן ט' שילח לשנו שם.** ויצא לחויו כוי בכור לנחלה דהא לשנו לא חשיב [ס] (שניו) דוא עליו ולעניו כהן פטר רחם הוא שלא יצא נפל שהוליד לשנו (ס) ואע"ג דלשנו כר קיימא הוא ואין לבו דוא עליו ולעניו כהן פטור חתי ולד החרון דבפטר רחם הוא שלא יצא נפל שהוליד לשנו (ס) הלא דוא מנחלה לא חשיב הלא דוא עליהם לגבל פטר רחם מיהא הוי: **עד שיהא בו מלורת החדם.** לא חשיב פטר רחם והלא (ו) לחויו בכור לא לכהן: **סנדל.** שלין לו לורת יד (ס) פניס: **או שליה.** שהרי אין שליה בלא ולד שלא שנימות ואיהו פטר רחם הוי: **שפיר.** עור ממש של ולד: **מרוקם.** מפרש בגמרא נדה בהמפלת (דף כה.) מהו ריקומו של שפיר: **מחותך.** לבריס ולית לן כו' (ו) הוי פטר רחם לגבל לשם מחותך לא פטר אם קדם לחיו ולית קודם ילידת רוב לבני הממותך הני (ו) נמי בכור לכהן: **שלבני ילדה בו.** לעניו נחלה חלא לחיו חלא בחב דכתיב (דבריס כה) לשמים חוגו ולעניו כהן (ס) פטר רחם: **עובדי כוכבים ומשתחוה לה.** אפילו עובדה שפחה בלילה לשנוה ומשתחוה עכשיו: **עובדי כוכבים ומשתחוה לה.** נמי שהוליד ילדה (ס) בלילה ולא ידעה שהוא בכור שהרי לזה לא בנים ולכהן לא לחיו פטר רחם: **לנחלה ולכהן.** דבניס (ס) הנולדו לה בהיותה עובדת כוכבים לא פטרי: **נתגיירה מעוברת.** ובעלה עמה וילדה הוי חותו ולד בכור לכהן דפטר רחם הוא בישראל ולא לנחלה (ס) דהותרתו שלא בקדושה ולחו בר נחלה הוא (ס) וזרע מלרי רחמנא לפקריה דכתיב (יחזקאל כג) וזרמת סוסים זרמתם: **היא ובהמה.** (ס) חו בת ישראל מבכרת שילדה עם כהמה מבכרת ואין יודע חיזה ולד של ישראל: **חו היא וחיה.** לדויה נמי פטור בנה ממש סלעים כדלמרן בפ"ק (ס): **חו היא ושפה שבכר ילדה.** ואין יודע חיזו (ס) בנה בכור לכהן. ורבותא קא משמע לן דבעלה של מבכרת חייב ה' סלעים לכהן דהכי זכר יש לו בלי היכא דליתיה ולא לנחלה דהא לא ידע בריה דמאן הוא: **וכן מי שלא שפשה בו'.** נמי בכור לכהן והוא יפדה עלמו ולא לנחלה דהא לא ידע מאן יריית. וגמ' דפרין דאפילו פשוט נמי לא הוי בכור: גמ'

יש בכור לנחלה ואינו בכור לכהן בכור לכהן ואינו בכור לנחלה ולכהן ויש שאינו בכור לא לנחלה ולא לכהן (ג) **איזהו בכור ד'לנחלה ואינו בכור לכהן הבא אחר נפלים** (ס) ה' אע"פ שיצא את ראשו חי ובן תשעה שיצא ראשו מת (ג) המפלת כמין בהמה חיה ועוף דברי רבי מאיר וחכ"א עד שיהא בו מצורת אדם המפלת סנדל או שליא או שפיר מרוקם והיוצא מחותך הבא אחריהם בכור לנחלה ואין בכור לכהן ימי שלא היו לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה (ס) עודה שפחה ונשתחררה עודה עובדת כוכבים ונתגיירה משבאת לישראל ילדה בכור לנחלה ואין בכור לכהן (ו) רבי יוסי הגלילי אומר בכור לנחלה ולכהן שנאמר ו'פטר רחם בישראל עד שיפטרו רחם (ו) מישראל ימי שהיו לו בנים ונשא אשה שלא ילדה נתגיירה מעוברת נשתחררה מעוברת (ז) (ס) וילדה היא וכהנת היא ולויה היא ואשה שכבר ילדה ה'וכן מי שלא שהתה לאחר בעלה שלשה חדשים ונשאת וילדה ואינו ידוע אם בן תשעה לראשון אם בן שבעה לאחרון בכור לכהן ואינו בכור לנחלה:

גמ'

ליה א'אדעת רבים (ס) (ס) אמר אמימר הלכתא אפי' ל'מ"ד (ס) נדר שהודר ברבים יש לו הפרה (ס) ב'על דעת הרבים אין לו הפרה וה"מ לדבר הרשות אבל לדבר מצוה ג'יש לו הפרה כי ההוא (ס) דמקרי דרדקי אדריה רב אחא דקא פשע בינוקי ואהדריה רבינא דלא אשכח דהוה דייק כוותיה: והמטמא למתים כו': מאי שנא הכא דסגי ליה בקבלה ומאי שנא התם דמדרינן ליה התם יצרו תקפו:

הדרן עלך מומין אלו

יש בכור לנחלה ואינו בכור לכהן בכור לכהן ואינו בכור לנחלה ולכהן ויש שאינו בכור לא לנחלה ולא לכהן (ג) **איזהו בכור ד'לנחלה ואינו בכור לכהן הבא אחר נפלים** (ס) ה' אע"פ שיצא את ראשו חי ובן תשעה שיצא ראשו מת (ג) המפלת כמין בהמה חיה ועוף דברי רבי מאיר וחכ"א עד שיהא בו מצורת אדם המפלת סנדל או שליא או שפיר מרוקם והיוצא מחותך הבא אחריהם בכור לנחלה ואין בכור לכהן ימי שלא היו לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה (ס) עודה שפחה ונשתחררה עודה עובדת כוכבים ונתגיירה משבאת לישראל ילדה בכור לנחלה ואין בכור לכהן (ו) רבי יוסי הגלילי אומר בכור לנחלה ולכהן שנאמר ו'פטר רחם בישראל עד שיפטרו רחם (ו) מישראל ימי שהיו לו בנים ונשא אשה שלא ילדה נתגיירה מעוברת נשתחררה מעוברת (ז) (ס) וילדה היא וכהנת היא ולויה היא ואשה שכבר ילדה ה'וכן מי שלא שהתה לאחר בעלה שלשה חדשים ונשאת וילדה ואינו ידוע אם בן תשעה לראשון אם בן שבעה לאחרון בכור לכהן ואינו בכור לנחלה:

גמ'

ליה א'אדעת רבים (ס) (ס) אמר אמימר הלכתא **אפי' ל'מ"ד** (ס) נדר שהודר ברבים יש לו הפרה (ס) ב'על דעת הרבים אין לו הפרה וה"מ לדבר הרשות אבל לדבר מצוה ג'יש לו הפרה כי ההוא (ס) דמקרי דרדקי אדריה רב אחא דקא פשע בינוקי ואהדריה רבינא דלא אשכח דהוה דייק כוותיה: והמטמא למתים כו': מאי שנא הכא דסגי ליה בקבלה ומאי שנא התם דמדרינן ליה התם יצרו תקפו:

הדרן עלך מומין אלו

יש בכור לנחלה כו' איזהו בכור לנחלה כו'. הכא נקיט ממאי דפתח ליה ומיתני דנקט מדסליק מיניה כדמפרש בריש נדרים (דף 3.): **המפלת סנדל כו'.** בפרק המפלת (נדה כו.) מפרש סנדל דתנן גבי בכורות למאי הלכתא נצא מהרגו וכו' ות"ת מה מידום הוא שהוא בהליה קתני לה הכא וי"ל דס"ד דצא מהרגו ממתיתין דהכא היינו חותו שיולד בעיבור מחר ולא חותו שעם הסנדל דרגילות הוא שיולד קודם הסנדל ולהכי פריך למאי הלכתא דתיפוק לי' שהרי צא מחר הולד עם הסנדל דאין סנדל אחין עמו ולד ומפרש דלחותו ולד עלמו הנולד עם הסנדל אלטוריך למתניית דפעמים שהוא צא מחר הסנדל (ס): **והיוצא** מחותך. פי' בקונטרס דרוב מבריס ממותכים פוטרים את הרחם אבל רחם לא פטר בממותך והך מילתא פלוגתא דחמוראי היא בפרק המפלת (נדה דף כט.) דר' יוחנן סבר התם לחפי' מחותך הרחם פוטר: **נתגיירה מעוברת.** פי' בקונטרס ובעלה עמה וילדה הוי חותו ולד בכור לכהן דפטר רחם בישראל הוא ולא לנחלה ולא לכהן דלא יצא נפל בקדושה ולחו בר נחלה הוא דזרע מלרי רחמנא לפקריה וזרמת סוסים זרמתם כתיב בישראל ואע"ג דלגלי"ה לחו בר נחלה הוא משום דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי ואינו בכור לכהן (ס) אבל אם נולד לה בן בקדושה ולחו בר נחלה הוא לכהן הוא בכור מלרי ואינו בכור לנחלה ולא לכהן דלא יצא נפל בקדושה ולחו בר נחלה הוא ואע"ג דילדה היא וכהנת היא ולויה היא ואשה שכבר ילדה בכור לנחלה ולכהן שנאמר פטר רחם בישראל עד שיפטרו רחם מישראל ימי שהיו לו בנים ונשא אשה שלא ילדה נתגיירה מעוברת נשתחררה מעוברת (ז) (ס) ו

ד א מיי' פי"ל מהלכות בכורים ומעשר הלכה טו טוש"ע י"ד סימן שה סעיף כב:
ה ב מיי' פ"ה מהלכות מתנות עניים ד"ל טו טוש"ע י"ד סימן יד סעיף ג:
ו ג מיי' פ"א מהלכות איסורי מזבח הלכה ו טוש"ע י"ד סימן קלד סעיף י:
ז ד מיי' פ"ג מהל' נחלות הל' ג וע"ש טוש"ע ח"מ סי' רעז [סעיף ג] וסעי' ו:
ח ה ו מיי' פי"ג מהל' גירושין הלכה כה טוש"ע אה"ע סימן יז סעיף כד:
ט ז מיי' פ"ל מהל' טוש"ע שם סעיף ג:

תורה אור השלם

1. כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרָבָה מֵתוּ:
בראשית ז כב
2. כִּי אֶת הַבְּכֹר בֶּן הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ כִּי הוּא רֵאשִׁית אֹנִי לוֹ מִשְׁפַּט הַבְּכֹרָה:
דברים כא יז
3. הַכֶּרֶת פְּנֵיהֶם עָנְתָה בָּם וְחַטָּאתָם כִּסְדֹם הִגִּידוּ לֹא כִחֲדוּ אוֹי לְנַפְשָׁם כִּי גָמְלוּ לָהֶם רָעָה:
ישעיהו ג ט

רבינו גרשום

אין הראש פוטר בנפלים. דנפל שלא כלו חדשיו אע"ג את הבא אחריו אינו פוטר דיצא ראשו חי אינו מכהן: כל היכא דנשמת רוח חיים באפיו. דבר קיימא הוא חשיב רישיה ליפטר לבא אחריו מכהן: ומאי קמ"ל. סיפא דתנא ראשו דכיון דמפיק רישיה כו': תניא. בבהמה המקשה הוציא ראשו אע"פ שהחזיר הרי זה כילוד ואין שחיטת אמו מטהרתו: דבהמה כיון דלית לה פרוזדור לאלתר כי הוציא ראשו הוי כילוד אבל (אדם) אשה כיון דאית לה פרוזדור דמעכב אימא דלא ליהוי כילוד קמ"ל סיפא דמתניתין דהוי [כילוד] ואכתי אמאי איצטריך לסיפא דהכא למיתנא ראשו הא נמי תנינא דרוב ראשו הוי כילוד: יצא כדרכו. ראשו קודם: משתצא פדחתו. אלמא דסיפא גופה לא איצטריך ליה למיתני לאשמועינן דראשו חשוב לידה ורישא אמאי תני ראשו אלא ודאי לאו משום סיפא קתני ולא רובו הוי אלא ראשו ממש וקתני פוטר בנפלים אלמא הראש פוטר בנפלים ותיובתא דשמואל: מ"ט. משום דכתיב יכיר לו לתת לו פי שנים ובפדחת בלא פנים לא הוי היכר: ואח"כ נתגיירה. קודם שיצאו הפנים ושאר הגוף אין נותנין לה ימי טומאה משום דהוצאת פדחת בגיותה הוי לידה ועובדת כוכבים לא מטמיא בלידה: עם החוטם. וקשיא לר' יוחנן דאמר פדחת בלא חוטם פוטר אף לנחלה: עד החוטם דהיינו פדחת לחודיה: כי אקיל בסופה היכא דידעי דודאי מותרת דקא חזו דמת: ולאסהודי עליה (דהוציא) הוא כדי להתירה לא סגיא אלא בפרצוף פנים עם החוטם: ואיבעית אימא

דאדם מבהמה לא יליף דלית לה פרוזדור. הא פרוזדור להכא (חולין דף סח.) ובריש בהמה המקשה (חולין דף סח.) ובשבת פ' ר"ע עקיבא (דף פו:) שוס ולא הוי כי ההוא דפרק יוצא דופן (נדה דף מב:) ר"מ דמכי טליא ולד לאמו מוך לפרוזדור הוי כילוד לרבי נפרוזדור להסס ס' לתרגין הכא מה יכול להחזיק הפרוזדור לעכב הלידה כיון שהראש מוכה ולא נלע פרוזדור להסס הוא בית המיון ופרוזדור להכא הוא עובי הירכים שמכסים את הראש ס' שכן יכיס והוה לימיה דלא חשיב לידה ביציאת הראש ואין תימה על שהשמין שהוא ואין פירושם שהוא כ"ג משכחת לעיל בפ' הלוקח בהמה (דף כ.) לטיווף פוטר נבכורה לחשיב ולד ולא הוי כהסיא טיווף דפ' המפלת (נדה דף מט.).

לרוב היולדות מטנופות:

תיובתא דשמואל. לא הוי מני למקשוי לשמואל מהא דתנן בפ' בהמה המקשה (חולין דף עז.) שליא שיצתה מקצתה אסורה בתלישה דלייקין מינה הסס בריש פירקין (דף סח.) דביציאת ראש הויא לידה מדלייקין להו ביציאת מקצת דשמא הראש יצאו בהוחו מקצת להיינו לוקה בהמה מבל מדס לא שמעינן מהסס להא דקתני סיפא כסימן ולד בהסה כך סימן ולד בבהמה היינו לעניו שליא דהויא סימן ולד ואין להקשות יג דבבהמה המקשה היכי דייק מינה דביציאת ראש הוי כילוד דלמא הא לאסורה משום דגזרינן מקצתה אחו רובה כדאמר בפ"ק דע"ק (דף יח.) דשם אימא דביציאת ראש לא הוי לידה לא היה לרבי לגזור כיון דבמקצת אי אפשר בשום פעם לידי אשיבות לידה וע"ש כיון דאיתותב שמואל מהי הא דקאמר בפרק המפלת (נדה דף סו.) גבי הסנדל ולד לאיש היה מיותא מכי נפיק ריפיה הויא ליה לידה סנדל עד דנפיק רובה בלאו הכי מיותא נמי הא אפילו ס מתיס הראש פוטר וי"ל דאיותא בלאו הכי לוקה בלא יג רבוי לאיותא ולגב דנקט נמי הסס לעיל הא ליעבא ולד לאיש היה מיותא שריך ולא נפיק סנדל דליש היה מיותא שריך ונפיק עוי נקטיה נמי בתר הכי ויש ספרים דגרס הסס ולד לאיש היה מיותא מכי עוי נפיק רובה סנדל עד דנפיק כולה ויש לפרש דרובה דקאמר היינו רובא דריעא ואיש הסס ס [מסיקנא עי] הא דקתני סיפא דמפלת מסורס לו מסורס עי [מסיקנא רובו ה"ו כילוד] הא דקתני הראש פוטר ר' יוסי אומר מסיקנא דמקנו לאיים כמו שפירש רבינו מנחם לעיל בר קיימא הא בר קיימא אם בפרק המפלת (דף מט.) דמסיקנא דלא מחשב בנפלים הראש פוטר לחיותא שמואל הכא הא דת"ר גיורת שיצאו פדחת ולדה בו'. וה"ת מאי מידוש הוא זה בהך מילתא טפי מאחר דבריס לחשוב בהן כילוד בגון לזקוק אחת אחיו ליבום ולפטור מן היבום והסולגו חייב ואחר דבריס האמויים בפ' יוצא דופן (נדה דף מג:) וי"ל לאיצטריך הכא לאשמועינן דס"ד אע"ג דיציאת הראש מוכיח לידה אחת מאחי הן בקלוסה אחוד כמו כן לידה ונימיב לה ימי טומאה וימי טהרה: **מאי** מעמא יביר בתיב. תימה בפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עח:) ובפ' יש נוחלין (ב"ב דף קכז:) שדוחק לרבנן דרבי יהודה יכיר למה לי לימעט לאיצטריך לכדדרשינן הכא לאחי' רבי יוחנן לא פליג להא דקאמר אף לנחלה אחוד בקלסה נמי הויא יציאת הראש לידה ואפ"ה נפלו לו ב

יכיר נחוד. דלמא כתיב פנים הוי פלמת היכר: (ד) עובדי כוכבים מינן בני נחלה לירש את אביהם עובד כוכבים אחר שנתגיירו בפ"ק דקדושין (דף יז.): **לא נחוהו נרחה.** הקב"ה את העולם אלא לשמה ילחה: **מי אלא היו לו בנים הו'. פרישית לעילא (מו.) גבי מתני': ילדה ממנו.** דקתני משמתה ליארמל ילדה הוי בכור לנחלה: **מאי לירית גיורת ושפחה.** דמשמע מש"ה הוי בכור לנחלה לחומה בנים שהיו לה בהיותה עובדת כוכבים לא משיבי: **אפי' בא ישראל.** דבנים הרשעים משובים בניס הוי (ה) אף אמי בכור לנחלה אחה אלא ראשית אונו לו בכור לנחלה דהא (ו) הוה ליה ראשית אונו ור"ש בן לקיש אומר יש לו בכור לנחלה (ז) גר שנתגייר בקטן שנולד דמי ואזדו לטעמייהו דאיתמר (ח) היו לו בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר ר' יוחנן אמר (ט) קיים פריה ורביה ור"ש בן לקיש אמר לא קיים ר' יוחנן אמר קיים [י] לא תוהו בראה לשבת יצרה ור"ש בן לקיש אמר לא קיים פריה ורביה גר שנתגייר בקטן שנולד דמי וצריכא דאי איתמר (כ) בהא קמייתא בהא קאמר רשב"ל משום דבהיותו עובד כוכבים לאו בני נחלה נינהו אבל בהא אימא מודה ליה לרבי יוחנן דלא תוהו בראה לשבת יצרה והא עבד ליה שבת ואי איתמר בהא בהא קאמר רבי יוחנן אבל בהא אימא מודה ליה לר"ש בן לקיש צריכא תנן מי שלא היו לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה עודה שפחה ונשתחררה עודה עובדת כוכבים ונתגיירה ומשבאתה לישראל ילדה (כ) ולדה בכור לנחלה ואינו בכור לכהן ילדה ממאן אילימא מישראל שלא היו לו בנים מאי איריא גיורת ושפחה אפילו בת ישראל נמי אלא לאו מגר שהיו לו בנים ונתגייר וקתני בכור לנחלה לא לעולם מישראל שלא היו לו בנים ואינו בכור לכהן איצטריכא ליה לאפוקי (ל) מדרבי יוסי הגלילי דאמר בכור לנחלה ולכהן שנאמר [2] פטר רחם בישראל עד שיפטרו רחם מישראל קמ"ל דלא ת"ש היו לו בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר יש לו בכור לנחלה אמר רבינא ואיתימא רב אחא (מ) הא ודאי רבי יוסי הגלילי (נ) הוא דאמר פטר רחם בישראל עד שיפטרו רחם מישראל ויליף איהו מינה דידה (ס) אמר רב אדא בר אהבה (ע) לוייה (פ) שילדה בנה פטור מה' סלעים דאיעבר ממאן אילימא דאיעבר מכהן ומלוי מאי איריא לוייה אפילו ישראלית נמי אלא דאיעבר מישראל [3] למשפחותם לבית אבותם כתיב אמר רב פפא דאיעבר (צ) מעובד כוכבים ולא תימא אליבא דמאן דאמר (ק) אין מזהמין את הולד אלא אפילו למאן דאמר מזהמין את הולד לוי פסול מיקרי מר בריה דרב יוסף אמר משמיה דרבא לעולם דאיעבר מישראל ושאני התם דאמר קרא פטר רחם בפטר רחם תלא רחמנא תנן מי שהיו לו בנים ונשא אשה שלא ילדה נתגיירה מעוברת נשתחררה מעוברת (ר) (ש) וילדה היא וכהנת היא ולויה היא ואשה שכבר ילדה וכן מי שלא שהתה אחרי בעלה ג' חדשים ונשאת וילדה ואין ידוע אם בן ט' לראשון אם בן ז' לאחרון בכור לכהן ואינו בכור לנחלה מכלל (ת) דכהונה ולויה פטורין דאיעבר ממאן אילימא דאיעבר מכהן ולוי (א) אי הכי מאי איריא כהנת ולויה אפי' בת ישראל נמי אלא דאיעבר מעובד כוכבים כהנת פטורה והאמר רב פפא בריך לן (ב) רבה כהנת שנתעברה מעובד כוכבים מהו ואמינא ליה לאו היינו דרב אדא בר אהבה דאמר לויה שילדה בנה פטור מחמש סלעים ואמר לי הכי השתא בשלמא לויה בקדושתה קיימא (ג) דתניא יולויה שנשבית או שנבעלה בעילת זנות נותנין לה מן המעשר ואוכלת אלא כהנת כיון (ד) דאי בעיל לה הויא זרה הניחא למר בריה דרב יוסף משמיה דרבא דאמר דאיעבר מישראל מוקי לה בדאיעבר מישראל אלא לרב פפא במאי מוקי לה לעולם דאיעבר מכהן והיא בת ישראל ואמאי קרי לה כהנת דבהיותו עובד כוכבים לאו בני נחלה נינהו. פירש בקונטרס עובדי כוכבים (ה) מינס בני נחלה משנתגיירו בפ"ק דקדושין (דף יז.): משמע (ו) דסס בני נחלה לממרינן בקדושין לעובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה אלא מינו בני נחלה מינהו דקתמר הכא היינו (ז) תורת בכורה: **ונשא אשה שכבר ילדה.** דלענין נחלה אלא מילתא בעלמא הוא דכתיב רחמנא (שם). **ולויה שילדה בנה פטור מה' סלעים.** כדאמר בחל' לוי, דתנן (לעיל יג.) כהנים ולויים פטורים, ואשמעינן כאן אלא דלויים כלוי (חולין קלב:). **דאיעבר מעובד כוכבים.** אבל מישראל משראל נמי אין מזהירה (שם). **בפטר רחם אלא רחמנא.** ומכי רחם שיצא ממנו לאו למיזל (שם). **לויה שנשבית.** ומיירי שמת נבעלה לעובד כוכבים (יבמות צא.). **או שנבעלה בעילת זנות.** כגון שנבעלה בלא עדים ולא קדושין לעכו"ם ועבד ומזל וכל הך דלמר בגלמנה לכ"ג (סס קח.) דמפסלת בהו בת כהן מתרומה, נגי לויה לא פסלי ממעשר (שם צא.).

שיטה מקובצת

א) דהא ס"א הוו ליה בני: **ב)** אחמר בקמייתא בהא קאמר: **ג)** אחא בריה דרבא: **ד)** היא דאמר אות ו' נמחק: **ה)** לוייה. עי' תשובת הרשב"א סי' אלפים שס"ו: **ו)** מעוברת ילדה אות ו' נמחק: **ז)** תיבות אי הכי נמחק: **ח)** הוי נמי האי בכור: **ט)** לישראל [לא] במי שלא היו לו: **י)** דאמרינן בפירקא קמא: **יא)** דרבותא אשמעינן: **יב)** בדיק לן מר מנסה: **יג)** פטור מחמש סלעים או לא ס"ד ומה"ד לאו היינו: **יד)** שנאכל לוריס: **טו)** מה"ד

ו) [יבמות סב.], **ז)** [סס כב. וש"נ], **ח)** [יבמות סב.], **ט)** [יבמות סב.], **י)** [לעיל מו.], **כ)** [חולין קלב. לעיל ד.], **ל)** ל"ל דכתיב, **מ)** גי' הרמ"ה רבא, **נ)** תוספתא דיבמות רפ"ו ויבמות לב., **ס)** [דף מו.], **ע)** [דברים כח], **פ)** [ויקרא כב], **צ)** מכאמור הוס', **ק)** יעב"ץ, **ר)** גי' ל"ק אינו בני נחלה לירש את אביהם כו', **ש)** עיין ל"ק, **ת)** ל"ק, **א)** [ועש"נ על הגליון],

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ומשמתה ליארמל ילדה כתוב כל"ל ותניא ולדה ממנה: **(ו)** שם ומשמרינן מעוברת ילדה כל"ל ותוס' ד"ה ממנה: **(ז)** שם ולא תימא כתב ניין דאיבעלה ליה טוס זכ: **(ח)** רש"י ד"ה יכיר וכו' היכר וכו' סס"ד ותמ"ש מ"ש דבניותו לאו בני נחלה עובדי כוכבים אינן וכו' אחר שנתגייר כל"ל ותוס' ד' ממנה: **(ט)** ד"ה אפי' וכו' דתניא כדקיקין קמא ס"ב דף ד' ובפ"ג דף יג: **(י)** ד"ה אלא ולא תימא וכו' ופטור:

רבינו גרשום

יכיר לחוד. דכיון דלא כתיב ביה [פנים] בהכרת פדחת לחוד סגי לנחלה והכא דבעי פרצוף פנים משום דכתיב ביה הכרת פניהם: בניותן לאו בני נחלה נינהו דאין אב לעובד כוכבים. לישנא אחרינא כדאמר במס' קידושין נכרי את הגר וגר את הגר אינו לא מד"ת ולא מד"ס דתניא לוה מעות מן הגר שנתגיירו בניו עמו כו' משום הכי יש לו בכור לנחלה: והא עבד ליה שבת בנים: ילדה ממאן. כלומר הא דתני משבאת לישראל ילדה ממאן ילדה: מאי איריא גיורת ושפחה. דהוי בכור לנחלה אפי' בת ישראל נמי בכור לנחלה הוי: וקתני הוליד בנים בניותו ותיובתא דרבי יוחנן דאמר היו לו בנים בניותו אין לו בכור לנחלה: (קמ"ל. (רבי יוחנן) [מתניתין] דלא הוי בכור להכין אלא בכור לנחלה: וליף איהו. הגר מינה דידה דגיורת מה היא (ו) לטעמיה דר' יוסי אע"ג דהיו לו בנים בניותה דיש לו בכור לנחלה: למשפחותם לבית אבותם כתיב דמשמע אב קרויה משפחה ואמאי פטורה: ולא תימא. רב אדא דתני פטור היינו אליבא דמאן דאמר במס' יבמות אין מזהמין את הולד דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל אין הולד ממזר דלא שדינן ליה בתר אביו אלא בתר אימיה והאי נמי בתר אימיה לויה שדינן ליה דפטור מחמש סלעים אלא אפי' למ"ד מזהמין הולד מ"מ בתר אימיה שדינן ליה ולוי פסול מיקרי ופטור: בפטר רחם תלה רחמנא. באמו ואמו אתיא משבט פטור: מדקתני ילדה היא וכהנת היא ולויה מכלל דכהנת ולויה שילדו פטורין: ולאו היינו דרב אדא דאמר לויה שילדה כו' ואוקימנא בדאיעבר מעובד כוכבים וכהנת נמי דאיעברא מעובד כוכבים פטורה: אלא רב פפא דאוקים לה לעיל לויה בדאיעבר מעובד כוכבים והכא לא מצי לאוקומי בעובד כוכבים משום דקתני כהנת במאי מוקים לה: לעולם. כהנת דקתני בת ישראל היא ודאיעבר מכהן ואמאי קרי לה כהנת הואיל ובנה כהן:

ב) נרמה דל"ל מה שיש לומעיתים דר' יוסי מע"ג דהוה לו בנים לא נים הו נכור לנחלה ס"ל ותוס' ד"ה אלא ולא ל"ל ו נכור לנחלה:

כיון דאיבעלה: **עז)** מתרומה הוא דקא: **יז)** לא מצית: **יח)** משמע שרוצה לומר דלא איירי הכא בנתגיירו אלא בגיותן משמע קודם שנתגיירו דאז הם בני נחלה כדאמרינן בקדושין: **יט)** היינו בני תורת בכורה: **כ)** דלא קיים משום דאין: **כא)** כר' שאין הולד הולך אחר הכותי: **כב)** דעובד כוכבים דלא שייך ממזרות בכותי: **כג)** דיבמות גבי וינחם בחלה: **כד)** דשמואל אמר כי יסיר:

יב ג ד מיי' פי"ל מהל' בכורות ומתנות כהונה הל' יא טוש"ע שם סעיף יח:
יג ה מיי' פי"ו מהל' מיטורי סיאה הל' ג טוש"ע שם סי' ד סעי' יט:
יד ו מיי' פ"ל מהלכות מעשר הלכה ב:

תורה אור השלם

1. כִּי כֹה אָמַר יְיָ בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם הוּא הָאֱלֹהִים יֹצֵר הָאָרֶץ וְעֹשֶׂהָ הוּא כוֹנְנָהּ לֹא תֹהוּ בְרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד:
ישעיהו מה יח
2. קַדֶּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא:
שמות יג ב
3. שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת כָּל זָכָר לְגֻלְגְּלֹתָם:
במדבר א ב

מוסף רש"י

אין לו בכור לנחלה. כן כתוב שיולד לו משיתגייר לאינו נוטל פי שנים (יבמות סב.). **לאו בני נחלה נינהו.** בנכריותן נמי בני אין נחלה ניתנו, דבת כהן וכהנת כפשוטו, אבל ישראל נהגו בהו, כדלמרינן בקדושין (יח:) עכו"ם יורש אביו דבר תורה (שם). **דלא תוהו בראה לשבת יצרה.** בני אם בני פריה ורביה ניתנו דכתיב (בראשית ט) ויאמר להם פרו ורבו (שם לגירסת הגמ': דמעיקרא נמי בני פריה ורביה נינהו). **ונשא אשה שכבר ילדה.** דלענין נחלה תלית מילתא בבת דכתיב רחמנא פטור לחם (לעיל מו.). **עובדת כוכבים ונשתחררה.** דכיון שנשתחררה עובדת כוכבים לא נהיית פנויה עובדת כוכבים לא פטורי (שם). **לויה שילדה בנה פטור מה' סלעים.** כדתנן בחל' לוי, דתמן (לעיל יג.) כהנים ולויים פטורים, ואשמעינן כאן אלא דלויים כלוי (חולין קלב.). **דאיעבר מעובד כוכבים.** אבל מישראל משראל נמי אין מזהירה (שם). **בפטר רחם אלא רחמנא.** ומכי רחם שיצא ממנו לאו למיזל (שם). **לויה שנשבית.** ומיירי שמת נבעלה לעובד כוכבים (יבמות צא.). **או שנבעלה בעילת זנות.** כגון שנבעלה בלא עדים ולא קדושין לעכו"ם ועבד ומזל וכל הך דלמר בגלמנה לכ"ג (סס קח.) דמפסלת בהו בת כהן מתרומה, נגי לויה לא פסלי ממעשר (שם צא.).